

številu tako malega naroda, in to v dobi polčetrtega veka! — A v tej „Zgodovini slovenskega slovstva“ izpolnjujejo pač mnogo prostora take stvari, ki nikakor ne spadajo k slovenski književnosti v strogem smislu. Tako se nahajajo n. pr. v I. zvezku razni obširni uvodi in zgodovinski pregledi, ki pa nimajo ožje zveze z našim slovstvom. V II. zvezku se nam razklada celó politična zgodovina malone vseh evropskih držav, katere niso v nikakršni dotiki s slovensko književnostjo. Tam se navajajo odlomki iz nemške literature in nekaj iz češkega slovstva, katerega vpliv na slovensko književnost ni dosti razviden iz razprave. Če bi se bilo izpustilo vse, kar ni potrebno, bi bila ta književna zgodovina dokaj krajša, a boljša.

Glaserjeva „Zgodovina“ nam nadalje ne podaje pravega pregleda o celi naši književnosti. Drju. Glaserju je namreč bila „prva naloga ta, povedati, kaj so napisali posamezniki“ (prim. III. zvezek prdgv. II.). Škoda, da je gospod pisatelj popustil prvotno uredbo tvarine, po kateri so v vsaki dobi bili pisatelji razvrščeni po strokah ter so se potem v vsaki dobi naštevati po kronološkem redu (gl. III. zv. IV. str.). Dasi se je slovenska književnost do noveše dobe razvijala res v precej tesnem krogu, vendar naj bi se bila njena zgodovina razdelila po predmetih; če ni bilo to mogoče takoj izpočetka, naj bi se bil ta red uvedel vsaj že v III. zvezku tako, kakor je pisatelj ukrenil šele v IV. zvezku za najnovejši čas. Na ta način bi bilo takoj jasno, katere stroke književnosti so pri nas obdelane bolje, in katere manj.

Ta „Zgodovina“ tudi ni spisana dosti pragmatično. „Če se naslika za vsako dobo najprej zgodovinski in kulturni temelj, iz katerega vzraščajo najvažnejši pisatelji“, ne mislim, kakor doktor Glaser trdi, „da je s tem dovolj označena pragmatična zgodovina med duševno strujo časa in istodobnimi pisatelji“ (III. zv. IV. str.). Celotno sliko svojega duševnega gibanja bi imeli le tedaj, ako bi bila zgodovina naše književnosti pisana bolj sistematično. Tudi one skupine, v katerih so „pisatelji opisani po najbolj značilnih osebah in njihovih glasilih“, so premalo označene po pokrajinskih in prijateljskih odnošajih dotičnih pisateljev, kakor se vidi posebno v III. zvezku.

Tudi v tvarini sami se nahajajo tu in tam nedostatki. V popolnitev pozneje uvrščeni dodatki o dotičnih pisateljih in knjigah so na kvar točnemu redu, in raznovrstne opombe med knjigopisjem motijo preglednost. Stvarne pogrške in nedostatke v Glaserjevem delu pa si lahko vsakdo sam popravi in izpopolni po raznih ocenah.

A priznavati moramo g. pisatelju izreden trud in požrtvovalno marljivost pri sestavljanju „Zgodovine slovenskega slovstva.“ „Dasi živeč v trgovinskem mestu in ne v kakšnem duševnem osredju“, imel je g. profesor vendar „srčnosti, da

se je lotil težavnega tega dela“, kakor pravi sam (v prdgv. III. zv. VII. str.), in za to je zaslužil vse priznanje. Poleg obilnega službenega posla je nabiral za književno zgodovino gradiva po raznih knjigah in časopisih. Saj je marsikateri slovenski pisatelj podoben „poetu“, ki „malokomu znan leži po svetu razmetán.“ Zato: „da kip njegov bi nam podal, raztresene je ude zbral“: različne spise, sestavke in članke.

Prav in dobro je storil profesor Glaser, da v „Zgodovino slovenskega slovstva“ ni vsprejel samo leposlovja, o katerem se v slovstvenih zgodovinah navadno razlaga, da se v pravem pomenu samo ono sme imenovati „slovstvo“ (prim. I. zv. prdgv.); hvaležni smo mu, da je navedel tudi ostale slovenske knjige in spise vseh strok, posvetne in cerkvene. Prav je storil, da ni prezrl niti šolskih knjig niti političnih časopisov, ki imajo v našem slovstvu sorazmerno večjo važnost nego v drugih književnostih. A razen tega nam je nabral mnogo značilnih črtic o našem duševnem življenju. Zato nam res iz njegovega dela „odsevajo tudi uzori in stremljenja, katere želi v človeški družbi uresničiti slovenski narod.“

S to „Zgodovino“ pa nam je podal dr. Glaser v roke tudi izpričevalo, katero lahko pokažemo protivnikom in neprijateljem slovenskih narodnih teženj in zahtev. Saj narod, ki ima primeroma toliko duševnih proizvodov, nikakor ne more biti neomikan; narod, ki se ponaša s tako delavnimi razumniki, se ne sme imenovati „manj vredno pleme.“

Če torej tudi odkritosrčno omenjamo nedostatke Glaserjeve „Zgodovine“, vendar ji priznavamo, da je najtemeljitejše delo, kar jih imamo še doslej iz te vrste, in zato dajemo gospodu pisatelju tudi zasluženo hvalo in zahvalo.

Andrej Fékonja.

Drobtinice XXXI. leto. Uredil dr. Andrej Karlin. Založila „Katoliška družba za Kranjsko.“ V Ljubljani. Natisnila „Katoliška Tiskarna“ 1900. Str. 113. — Enajstič je podarila „Katoliška družba“ „Drobtinice“ svojim udom, in gotovo je ustregla ž njimi vsakomu, ki jih je prebiral. Zlasti bodo veseli in zadovoljeni oni romarji, ki so lansko leto obiskali „večno mesto“, poklonili se sv. očetu ter se udeležili svetoletnih odpustkov. G. Serafin je v jako poljudnem jeziku in v lepo razdeljenem pregledu očrtal, kar so videli in slišali romarji tiste dni v Rimu in na potovanju. Ko bodo čitali romarji ta spis, se jim bo ponovilo v spominu, kar bi drugače izbrisal čas iz njega. Pa tudi onim, ki niso imeli sreče, da bi se bili udeležili tega potovanja, bo to berilo zabavno in poučno. Jezik je lep in preprost, prav tak, kakor je primeren za bravece, ki jim je spis namenjen. Našli smo

sicer nekaj nedoslednosti, ki so sicer malega pomena, vendar jih omenjamo, da spodbujamo pisatelje k pazljivosti. Množino in rodivnik piše gospod pisatelj včasih s končnico *-ij*, včasih *-i*. Str. 27. „zanimivostij“, str. 28. „znamenitosti“; str. 32. „dnij“, str. 43. „besedij“. itd. Str. 25: „proti Asizu“ in precej „v Asizih.“ Na str. 30. je sitna tiskovna napaka: Kristusova slika ni od Guida, ampak od Guida Renija. Cesar Foka (ne Toka) ni dal v dar papežu Hadrianu Panteona, ampak je dovolil, da ga sme posvetiti v cerkev, kar kaže, kako oholi so bili grški cesarji v tistem času in kako so se vtikali v čisto cerkvene zadeve; (str. 32.) Konstantin je premagal Maksencija l. 312.

Dr. Anton Jarc.

— ne 313. Trdo se glasi stavek: „Obelisk... služi za kazanje solnčne ure s svojo senco.“ Sicer je pa spis jako dobro sestavljen, in marljivost g. pisatelja je zelo hvalevredna, saj je v malih potezah povedal svojim bravcem veliko zanimivega.

Kratko in jedrnato je dr. Josip Gruden napisal zgodovino in pomen svetega leta. Taki spisi bolj poučujejo ljudstvo, nego dolge razprave in natančno dokazovanje. Jezik je lep in čist, pa lahko umeven. Isto moramo reči o sestavku dr. Ant. Medveda: „Slomšek in drobtinice.“ Primerno je, da se ob stoletnici Slomškovega rojstva „Drobtinice“ spominjajo svojega očeta. Veliko in plodono so bilo pač delovanje velikega slovenskega

škofa — a prav trdi pisatelj, da brezdvomno ni hasnil Slovincem z nobenim podjetjem toliko, kakor s svojimi nedosežnimi „Drobtinicami.“

Z vzneseno besedo popisuje urednik dr. Andrej Karlin življenje in delovanje nepozabnega prošta dr. Antona Jarca. „Naravnost nehvaležno bi bilo“ pravi pisatelj, „ako bi ne postavili skromnega spomenika možu, ki je pomagal presaditi svoj čas „Drobtinice“ iz zelene Štajerske na Kranjsko. Pa pokojnik je tudi tesno združen z zgodovino cerkvenega življenja na Kranjskem, je neločljiv od šolskega razvoja v naši deželi, je kakor temeljni kamen v zgodovini dobredelnih društev našega stolnega mesta. Tega zaslužnega moža, rojenega v ajdovski župniji dne 15. vel. srpana l. 1813., nam kaže v njegovih mladih letih, kako se šola najprej v Novem mestu in potem dalje v Ljubljani, dokler ga ne posveti 13. vel. srpana 1838 škof Anton Alojzij Wolf v mašnika. Potem ga popisuje „na delu in v službi“. Novomašnika pošlje škof na Ježico v pomoč bolehnemu župniku. Ali le kratek čas ostane tam. Po želji škofovi gre na Dunaj, kjer doseže leta 1842. čast doktorja bogoslovja. Domu prišedšega nastavijo za kaplana na Vrhniki, kjer si je pridobil s svojo prijaznostjo in postrežljivostjo srca župljanov. A kmalu je prišel v Ljubljano kot učitelj verouka in vzgojeslovja na gimnaziji. L. 1851. je dobil nenadoma poročilo z Dunaja, da je imenovan za začasnega nadzornika srednjih šol na Hrvaškem in v Slavoniji. Preselil se je torej v Zagreb. L. 1855. ga je minister Thun potrdil za stalno v njegovi službi. In l. 1857. mu je pridodala vlada še začasno nadzorstvo šol nezedinjenih Grkov. Posla je imel takrat obilo, ker so bile tudi realke in z njimi združene mornarske šole pod njegovim nadzorstvom. Zdravja je bil trdnega, marljiv in ljubeznjiv; zato je bil kos svoji težavni nalogi. L. 1861. pa je vsled vladne politike moralo mnogo Cislitvancev odpotovati iz dežele. Kot titularni prošt pri sv. Pavlu de Nyir Palyi v velikovaraždinski škofiji se je preselil zopet na Kranjsko, kjer je postal šolski nadzornik za Kranjsko. L. 1869. pa je bil imenovan za deželnega nadzornika ljudskih šol na Kranjskem, dokler ni bil vpokojen za stalno l. 1873. A tudi v „pokoju brez počitka“ je bil vsestransko delaven. Rad se je odzival raznim povabilom, da je opravljal slovesno službo božjo. Deloval je pri raznih društvih. Bil je predsednik „Katoliške družbe za Kranjsko“, „Vincencijeve družbe“ in „Cecilijinega društva“. Osnovalec je z nekaterimi blagimi učitelji „Vdovsko podporno društvo“ v prid vdovam in sirotam zamrlih učiteljev. Povsod je z dejanjem in s svetom pomagal, bodril in vnemal; bil je res duša našim dobredelnim ustanovam. L. 1888. je obhajal slovesno zlato mašo; biserno je l. 1898. pač dočakal, a je ni mogel več slovesno opraviti, ker ga je

l. 1897. zadel mrtvoud. Voljno udan je prenašal svojo bolezen, dokler mu ni dne 13. februarja l. 1900 končala smrt tako trudoljubivega, požrtvovalnega in delavnega življenja. — Tako nam ga je narisal pisatelj v teh črticah; vmes pa vpletel jedrnate nauke. Lep opis — lepega življenja!

Ljubeče, prijateljsko-čuteče srce je narekavalo v pero g. kanoniku Andrej-u Kalanu besede, ki jih je zapisal v spomin pokojnemu blagemu kanoniku dr. Frančišku Lampetu. Ker je „Dom in Svet“ že popisal življenje svojega nepozabnega urednika, zato ni, da bi ga tukaj ponavljali. A Kalanov spis je pisan tako ljubko in nežno, tako poučno in bodrivno, da ga moramo priporočati vsem, ki so pokojnika pač poznali, a ga morda ne tako spoznali, kakor ga morejo iz teh drobnih črtic.

da ji ni nesrečni potres l. 1895. razdejal hiše. Morala je podreti staro in sezidati novo poslopje na dolg.

Ta zadnji akord je nekak otožen konec, s katerim končujejo „Drobtinice“. A vendar smo hvaležni „Katol. družbi“ za-nje, da nam je podala lepih drobtinic za l. 1900. Iz srca želimo, da bi ne bilo zadnjič... M. B.

Ruska antologija v slovenskih prevodih.
Zbral Ivan Vesel. V Gorici. Tisk. in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. 1901. 32°. Stran 464. Cena 3 K. — Pokojni dekan Ivan Vesel se je celo svoje življenje pridno bavil z ruskim slovtvom. Svojo prevajalno spretnost je bil pokazal posebno v „Psalmih“, kateri se odlikujejo po iz-

Ajdovec pri Žužemperku.

Pesnice, ki so uvrščene med spisi, se bodo gotovo prikupile bravcem „Drobtinic“. „Presladko ime Jezus“ in „Želje Jezusove v Presvetem“ dr. J. M. Kržišnika naj vzbujajo ljubezen in zaupanje v Njega, ki je mogočen in sveto Njegovo ime. Lirične pesmi g. Andr. Kalana prijetno blažé duha in kažejo, da jih je v verze izlilo trezno misleče, a čuteče srce izkušenega moža, ki si je v težavni borbi javnega življenja ohranil ljubezen do vzvišenih idealov.

H koncu podaja urednik nekaj črtic o „Kato-liškem domu“, ki je po potresni nesreči prišel v obupan položaj. „Katol. družba“ je l. 1894. kupila nekdanjo Gallenbergovo hišo na Turjaškem trgu za 26.000 glđ. Odpovedalo se ji je bilo stanovanje na Starem trgu, in morala si je iskati novega doma. Lepo bi se bila udomačila v novi hiši,

redni čistosti jezika in dikcije. Zdaj, po njegovi mrtvi, pa je izšel plod njegovega dolgoletnega prevajanja iz ruske književnosti. Kar je bil on obširno zasnoval, je dovršil in izpopolnil A. Aškerc. Tu imamo v obliki „Cvetnika“ pred seboj celo rusko pesniško literaturo v vezani besedi, seveda zastopano po najznačilnejših proizvodih. Od resnega, vzvišenega Deržavina, ki je proti koncu osemnajstega stoletja retorično peval svoje ode, do mlade koketke Lohvické, vidimo tu v kronološkem razvoju pred seboj napredovanje in nazadovanje ruskega pesniškega duha. Triinšedemdeset pesnikov — drug za drugim — se nam predstavljajo, da nam pokaže kak značilen plod svoje muze.

Marsikateri je zastopan seveda samo po eni pesmi, le zato, da ga ne manjka. Bogatejše so pa